

NAŠA VOLJA

GLASILO JUGOSLOVENSKE MLADINE

Leto II.

Ljubljana, dne 1. marca 1937.

Štev. 11.

Ljubljana, 1. marca 1937.

V zadnji številki našega lista smo omenili na tem mestu kot značilno potezo današnjega časa, prenasitenost z eksplozivnim iskanjem rešitve kopice najrazličnejših problemov, ki jih je prinesel, tudi zanimivo posledica tega, t. j. zahajanje v ekstreme. Vendar smo kljub temu, da je to trenutno za nas jako škodljivo, postavili trditve, da se morajo ti ekstremistični pojavi nujno uničiti baš radi njih ekstremnosti same in smemo torej pričakovati v doglednem času razčiščenja ter povratka v normalno življenje.

Ne škodi, če se danes spustimo malo globlje ter skušamo najti vzroke že omenjenega stanja in osvetliti ona »dejstva«, ki so do njega dovedla. Jasno je, da je radi obilice pojavov nemogoče pregledati vse. Zadovoljili se bomo z glavnimi.

Stoletna borba, ki so jo vodila jugoslovenska plemena posamezno po eni strani za svoj obstoj, pa drugi strani pa za uresničenje velikega ideala — Jugoslavije, je bila s krvavim davkom l. 1918. dovojevana. Narodna enotnost, ki se je nenehoma skozi stoletja manifestirala kljub pritisku tujca, je bila manifestirana sedaj tudi v najvišji obliki — v državni enotnosti. Izgledalo je, da je s tem napočil čas najvišje sreče in da ne more biti sile, ki bi s tolikim trudom in žrtvami pridobljeno mogla začeti rušiti. Toda, kar se vedno dogaja v podobnih slučajih povsod, se je ponovilo tudi pri nas, da si nekoliko pozno. Sreča oslepi človeka. Tudi nas je oslepila, da nismo videli onih nezdarih in nam sovražnih elementov, ki so se poskrili, čakajoč samo ugodnega časa, da začno s svojim razdiralnim delom. Širokogrudnost, ta naša največja napaka, se nam je kruto maščevala.

Svetovna gospodarska kriza, poslabšanje socialnega položaja našega človeka in smrt vladarjeva, edina avtoriteta, ki bi mogla preprečiti to, kar se danes dogaja — je bilo znak za napad. Jugoslovenska nacionalna ideja, ki je prestala svoj ognjeni krst v krvavi borbi za Jugoslavijo, je postala prva in glavna tarča vseh do sedaj v ozadju skritih, ki so sedaj začeli stopati v ospredje ter z obljubami revoltirati socialno in gospodarsko oslabele živelj. Z dneva v dan je postajalo očitnejše, da se hoče za vsako ceno razrušiti to, kar je bilo zgrajeno s toliko muko. Metode, ki so jih uporabljali za netenje preprirov in sejanje razdorov med takrat razbitimi Jugoslovenci avstro-ogorskimi mogotci, so bile zopet privlečene iz arhivov ter so se začele, še poostrene, ponovno uporabljati.

Namen posvečuje sredstva!? Da, elementi, ki jim nikakor ni šla v račun enotna miselnost in prosperiranje močne države, ker bi jim bilo s tem onemogočeno kovanje kapitala, so smatrali kot edini izhod, da z vsemi sredstvi razbijejo, kar je bilo ustvarjeno. Narod, oslavljen in radi tega malodušen, je začel nasedati njihovim vabam.

Srbstvo, hrvatstvo, slovenstvo; srbska, hrvatska, slovenska kultura; srbski, hrvatski, sloven-

Rešede

— dejanja

Rešede so pogostokrat biseri, ki se leskečejo le v svetlobi, dejanja pa so drago kamenje, ki blesti tudi v temi.

Rešeda je čestokrat krinka za, katero se skriva drugi obraz človeka, dejanje ga pokaže vedno v pravi luči.

Zato ne sledi nikdar človeku, ki ti prigovarja: Ne glej me — temveč poslušaj me. Stopaj za onim, ki ti svetuje: Ne poslušaj le mojih besedi — temveč oglej si tudi moja dejanja.

ski narod itd., to so gesla, s katerimi so začeli operirati in operirajo še danes. Dan na dan je njihovo časopisje polno najostudnejših napadov na stvaritve in najsvetejša čustva onih, ki so nam zgradili dom; kosajo se, komu se bo posrečilo najbolj osmešiti ono, kar imamo in česar nikoli ne bi imeli, da ni bilo tistih, na katere danes izliva svojo žolč in svojo gnojnico.

Če se vprašamo, ali se ti ljudje, ki jih moramo smatrati samo za neodgovorne elemente, zavedajo, kaj delajo, nikakor ne moremo najti pozitivnega odgovora. V egoističnem nagnjenju in zasledovanju nam Jugoslovenom popolnoma tujih in celo nasprotnih ter škodljivih teženj iščejo moralne opore za borbo proti lastni krvi. Trda je preizkušnja, ki jo danes preživljamo v borbi proti tem elementom. Vendar pa nas dejstvo, da je ogromna večina naroda ostala trezna ter da z realnimi očmi gleda na dogajanja krog sebe in v bodočnost, popolnoma pomirjuje. Pozitivne sile, ki so na delu in pa čas sam bosta prinesla preokreta tudi v tej situaciji.

Nikdar nismo zanikali, da so zagreševali gotove nepravilnosti tudi oni, ki so v prevelikem poletu in želji do pozitivnih rezultatov zašli na napačno pot. Toda to so bile malenkosti, storjene v najboljšem namenu. Brezpogojno pa obsojamo one, ki po načrtu rušijo.

Mladina išče vedno novih poti. Tudi danes je ostala trezna ter išče poti. Ne načelne poti! Ta ji je začrtana, vkoreninjena globoko v srcih. Mladina išče danes način in sredstvo, da obračuna z rušilci Jugoslavije. Njej ni do lastne slave, njej je do slave in moči njene domovine, ki jo vidi ogroženo od notranjih in zunanjih sovražnikov. To ji bo tudi opora za borbo, ki jo že začelja in ki jo bo tudi izvojevala.

IZ VSEBINE:

- DVE POLITIKI
- NAŠE SOCIJALNO ZAVAROVANJE
- TUJE TEŽNJE
- PLANINA SMRTI
- MTU LA MU
- ČUDEN GOST V RESTAVRACIJI
- ODKOD SPIRITIZEM
- HRUŠKOVA SMOLA IN ZOBJE
- USODNI HOROSKOP
- KAKO SE NARODI ZAKLINJAJO
- POROČILA — ZA NAŠE MORJE
- KULTURA: BORBA
- LETALSTVO
- SPORT, KRIŽANKA, ŠAH

Dve politiki

Režimi se spreminjajo, narod, velik in zdrav, pa ostane. Vodijo in življenje mu v bistvu usmerjajo večne sile, ki ostanejo pod vsemi režimi iste. To resnico vidimo v zgodovini vseh držav in vseh časov, posebno izrazito pa v današnji Rusiji. Sovjetska, kakor caristična Rusija ljubosumno čuva svoj vpliv v Baltskem morju, se bori na vzhodu za odprto okence, izhod v široki svet in sanja o dnevu, ko bo zavela ruska zastava na kraljevskih palačah ob Bosporu. Cilji so isti, le metode so druge in pa tu in tam se menjuje nasprotnik.

Pred vojno smo bili navajeni navzlic antanti videti v Rusiji in Angliji dva nasprotnika, med katerima mora priti do obračuna. Govorilo se je o dvoboju med medvedom in kitom. Angleško-rusko tekmovanje se je opazalo na vsej ogromni ploskvi, ki je mejila obe največji sili sveta, od Carigrada do Vladivostoka. V Turčiji, Perziji, Indiji, Tibetu in Mongoliji sta se obe državi izpodkopavali v neusmiljeni podtalni borbi. Le neverjetni sposobnosti Viljemove diplomacije se je posrečilo, da je spravila oba nasprotnika v skupen tabor. Japonska je bila tedaj še zaostala in nerazvita otoška država, Nemčija pa je svoje kolonialne ambicije osredotočila na Afriko in njen nerazdeljeni svet.

Svetovna vojna je položaj izpremenila. Angleži so ustvarili vse svoje kolonialne želje. Zavarovali so si tudi pota, ki vodijo iz severnoazijskih nižin čez visoke gore v indijske ravnine. Nove prilike so priklicale na plan nove nasprotnike: Japonsko in Nemčijo. Uspehi ojunaki Japonsko, da nastopa brez kraja z osvojevalnimi načrti in kolikor bolj sega po tujih ozemljih, daljši po-

(Nadaljevanje na strani 2)

Naše socijalno zavarovanje

Često slišimo, da ima naša država zelo moderno socijalno zakonodajo. V tem prekaša celo mnoge večje in »naprednejše« države. Znano je, da nas v tem še ni dosegla niti današnja socijalistična Blumova Francija in da si je francosko delavstvo izvojevalo prve moderne socijalne zakone šele po nastopu Blumovega režima z dolgotrajnimi stavkami in drugimi akcijami, katerih sledovi se še zdaj opažajo v francoskem narodnem gospodarstvu.

Dasi smo lahko upravičeno ponosni na našo socijalno zakonodajo, se jo vendar premnogokrat kritizira. Vzrok temu je, nepoznavanje iste, iz česar sledi nujna posledica, da se v celoti ne izvaja. »Kjer ni tožnika, ni sodnika«, pravi naš narodni pregovor. Če kršitev naših socijalnih zakonov nihče ne prijavlja medorajnim oblastvom, ta tudi ničesar ne ukrenejo za spoštovanje obstoječih zakonskih predpisov. Zato je nujno potrebno, da se z vsebino naših socijalnih zakonov seznanijo najširše plasti naroda. Predvsem je to potrebno mladini in naši inteligenci, ki je dosedaj pokazala najmanj razumevanja za tista vprašanja, ki najbolj živo režejo v življenje našega celokupnega delovnega ljudstva. Poznavanje naše socijalne zakonodaje pa ne bo imelo za posledico samo dosledno in kontrolirano izvajanje iste, temveč bo tudi marsikatero socijalno vprašanje, ki se pojavi, v široki javnosti simpatičnejše sprejeto. Zavedati se moramo namreč, da borba za zakonito ureditev gotovih perečih socijalnih vprašanj ne znači bolševizacije našega delovnega ljudstva, temveč najvažnejši del nacionalnega udejstvovanja pravega nacionalnega človeka. Za podrobno kulturno in drugo nacionalno delo je namreč dostopen narod šele takrat, ko so zadovoljivo urejena vprašanja, ki zadevajo osnove življenjskega obstoja vsakega posameznika v njem.

Naša socijalna zakonodaja tvori cela vrsta zakonov, uredb, naredb in predpisov. Tako imamo zakon o zaščiti delavcev, predpise o higijeni v obratih in o delovnem času, rudarski zakon, rudarsko-policijske predpise, obrtni zakon (ureja službeno razmerje!), zakon o zavarovanju delavcev itd.

Nemogoče je v kratkem članku opisati vsebino naše socijalne zakonodaje. Zato bomo od časa do časa isto podali v zaključenih člankih za vsak slučaj posebej. Najprej bomo opisali

naše socijalno zavarovanje, ki ga je več vrst; zavarovanje za slučaj bolezni in nezgode, ki ga vrše Okrožni uradi (OUZD) na podlagi zakona o zavarovanju delavcev, dalje zavarovanje za iste slučaje, ki ga vrše po predpisih istega zakona izključno samo za trgovske in zasebne nameščenice privatne bolniške blagajne (Trgovsko bolniško in podporno društvo v Ljubljani, »Merkur« v Zagrebu in Trgovačka Omladina v Beogradu), pokojninsko zavarovanje zasebnih nameščenic, ki ga vrši Pokojninski zavod, ter rudarsko zavarovanje zoper bolezen, nezgodo in onemoglost, ki ga po posebnih predpisih vrše Bratovske skladnice in kateremu so podvrženi vsi, ki so zaposleni v rudarski in topilniški industriji. V finančnem zakonu za leto 1936./1937. je predvidena tudi izvedba delavskega starostnega zavarovanja, česar pa minister za socijalno politiko in narodno zdravje do sedaj še ni izvršil.

Radi velike razčlenjenosti našega socijalnega zavarovanja se bomo v današnjem članku omejili samo na zakon o zavarovanju delavcev, ki je v socijalno-gospodarskem oziru eden najvažnejših, poleg tega pa zadeva ne samo delojemalce, ampak tudi delodajalce.

Potreba zakonite ureditve vprašanja socijalnega zavarovanja delavcev se je pokazala že takoj po našem Osvobojenju in Zedinjenju. Pred tem je bilo to vprašanje v raznih jugoslovenskih pokrajinah rešeno samo delno, zelo nepopolno ter na najrazličnejše načine. Izenačenje delavsko-zavarovalne zakonodaje je bilo izvršeno za vso državo šele z zakonom o zavarovanju delavcev z dne 14. maja 1922. Po tem zakonu je urejeno zavarovanje delavcev za slučaj bolezni, onemoglosti, starosti, smrti in nezgode. Vendar se v vsej državi izvaja od 1. julija 1922. samo zavarovanje za slučaj bolezni in nezgode, medtem ko je bilo izvajanje zavarovanja za slučaj onemoglosti, starosti in smrti odloženo. Namen našega socijalnega zavarovanja je, da na podlagi načela vzajemnosti proži zavarovancem in njihovim družinam v slučaju delovne nesposobnosti eksistenčno možnost, neglede na to, če je delovna nesposobnost nastala radi bolezni, invalidnosti, starosti, smrti ali nesreče.

Zavarovanje je obvezno, t. j.: vsaka oseba, ki prejema za svoje delo plačilo, mora biti zavarovana, in to v vseh treh panogah, ki se do sedaj

izvajajo. Centralizacija zavarovanja je izvedena za vse panoge v posebnem centralnem zavodu — Osrednjem uradu za zavarovanje delavcev (SUZOR) v Zagrebu, izvrševanje zavarovanja pa je poverjeno krajevnim organom — Okrožnim uradom. Teh je po vsej državi 17, tri posebne krajevne organe pa tvorijo že omenjene privatne bolniške blagajne, katerim je SUZOR nadzorna oblast. SUZOR in Okrožni uradi se upravljajo potomi samouprave (ravnateljstva), ki ga tvori enako število delojemalcev in delodajalcev. Sporne slučaje rešavajo posebna sodišča za zavarovanje delavcev, ki jih tvorijo sodniki-lajiki kot prisedniki in poklicni sodnik kot predsednik. Državno nadzorstvo nad zavarovanjem izvaja ministrstvo za socijalno politiko in narodno zdravje.

Kakor sem že omenil, je podvržena obveznemu zavarovanju vsaka oseba v državi, ki dela telesno ali duševno za plačilo. Kot podlaga za določanje prinosov in podpor služi takozvana zavarovana dnevna mezda, ki je razdeljena v razrede od 6 do 48 dinarjev. Mezdni razredov je dvanajst. Trenotno so od obveznega zavarovanja izzeti poljski in nekateri nestalni delavci. Oseba državnih prometnih ustanov, kakor tudi rudarji ter državni in samoupravni nameščenici, so zavarovani pri posebnih fondih ali ustanovah, ki imajo svoje zakonske predpise.

V slučaju bolezni dobivajo zavarovanci naslednje podpore:

1.) brezplačno zdravniško pomoč, zobno zdravljenje, zdravila, kopeli, zdravilne vode, potrebne obveze in pomožno orodje za zdravljenje, dnevno hranarino v višini dvetretjinske zavarovane dnevne mezde za ves čas bolezni, vendar najdalje 26, odnosno 52 tednov. Mesto tega se v slučaju potrebe daje tudi bolnično ali sanatorijsko zdravljenje s polovično člansko hranarino za vzdrževanje družine.

Porodnice dobijo brezplačno babiško pomoč ter zdravljenje, podporo za šest tednov pred in šest tednov po porodu v višini tričetrtinske zavarovane mezde, 150 dinarjev za otroško opremo ter še posebno podporo za hrano otroka. V slučaju smrti znaša pogrebna tridesetkratni znesek zavarovane mezde.

Razen omenjenega ima zavarovani član še pravico do brezplačnega zdravljenja onih članov svoje družine, ki žive z njim v skupnem gospodinjstvu in nimajo nikakih dohodkov. Žena zavarovane ima za slučaj poroda z zakonom določeno posebno podporo.

V slučaju nezgode dobiva zavarovane:

2.) brezplačno zdravljenje, zdravila, pomožne predmete in vse, kar je potrebno do popolnega ozdravljenja; dalje hranarino do konca zdravljenja, vendar najdalje do desetega tedna po nezgodi. Stroški zdravljenja in hranarine padajo do začetka pete nedelje po nesreči v breme zavarovanja za slučaj bolezni. Po desetem tednu dobi zavarovane za ves čas, če znaša zmanjšana delovna sposobnost več kot 10 odstotkov, rento, ki se odmerja po višini delovne nesposobnosti. Pri popolni nesposobnosti za delo dobi rento v višini polne zavarovane mezde. V slučaju smrti, nastali radi nezgode, dobi pogrebno in rento vdova, preostali otroci ter starši in nekateri ožji sorodniki, v kolikor je iste pretežno vzdrževal ponesrečeni.

3.) Zakon o zavarovanju delavcev je tudi omogočil izpopolnitev zdravstvene službe z gradnjo in ustanavljanjem lastnih ambulatorijev, lekarn, bolnic, okrevališč in sanatorijev. Omogočil je pa tudi uporabo vseh potrebnih higijskih in tehničnih sredstev za zaščito delavčevega življenja in zdravja, kakor tudi uporabo vseh mer za preprečitev nezgod v delavnicah in obratih.

(Konec prihodnjic)

(Nadaljevanje iz strani 1)

stajajo njeni prsti. Tako je morala zadeti ob rusko zemljo. Rusija pa tudi ni držala rok križem in medtem, ko prodira rumeni sovražnik z vzhoda in juga, pritiska ogromni ruski kolos s severa. V tej tekmi si je dobila Rusija vpliv na nepregledna ozemlja notranje Mongolije, katera se ji je posrečilo dobiti tudi duhovno pod svojo oblast. Zaman navija fašistična Japonska tam sedaj svojo obrabljeno lajno o skupnosti rumene rase, ko je pred njo že iztegnil ruski medved po teh pokrajinah svoje šape. Da ne bi generali iz Tokija poskušali svojih zastraševalnih metod, katere tako uspešno uporabljajo proti razrvani Kitajski, stojita ob tisočeh kilometrov dolgi reki Amur maršal Blücher in njegova vojska s puško ob nogi.

Razumljivo je, da se je nacionalno-socijalistična Nemčija zagnala ob Rusijo iz ideoloških razlogov. Fašizem in komunizem se v svojih idejah in metodah sicer prav nič ne razlikujeta, se pa navzlic temu iz konkurenčne zavisti smrtno sovražita. Nerazumljivo pa je, kako je moglo pri-
titi novim voditeljem Nemčije na misel, da je 180 milijonska Rusija država, proti kateri bi najlažje uspeli s svojimi ekspanzionističnimi načrti. Hitler ne opušča v nobenem večjem govoru, da ne bi teh načrtov proti Rusiji očitno povdaril. Ni še dolgo od tega, ko je njegov minister Hugenberg

v Londonu na neki mednarodni konferenci direktno stavil zahtevo, naj se da Nemčiji proste roke za napad na Ukrajino. Za vse te megalomanske želje imajo v Moskvi danes samo še porogljiv nasmech. Zavedajo se ogromne sile, ki leži v ruski armadi. Danes je ta armada čisto izven vpliva stranke in jo vodijo razen Vorošilova sami bivši caristični častniki, oficirji starega kova. Pomemben je izrek maršala Tuhačevskega, ki ga je revolucija zajela kot mladega gardnega častnika, da mu je vseeno, ali pride nekoč v Carigrad pod carsko zastavo ali sovjetsko zvezdo. V nemško-ruskem nasprotju se torej danes obnavlja starodavno nasprotstvo med dvema svetovoma, germanskim in slovanskim in borba med obema rasama za nadoblast v Evropi. Taktika je le, da se Rusija v tej borbi proti Nemčiji in v svrhu oslabljenja njenega vpliva v inozemstvu poslužuje komunizma in da ga je doma med tem že sama zavrgla. Njej ta bacil ne more več škodovati, pač pa ji lahko koristi kot nadvse učinkovito orožje proti fašističnemu nasprotniku. S tega stališča je treba presojati tudi rusko politiko v španskih dogodkih.

Vsi znaki zadnjega časa kažejo, da se je Rusija zopet enkrat sunkoma pognala v stopinje Petra Velikega.

Dr. Stanko Jug.

Niša zemlja in njene krvaveče rane

Tuje težnje

20. februarja je v »Soči« predaval prvomestnik CMD nadsvetnik g. in. Mačkovšek o nemških teorijah, ki dokazujejo upravičenost Nemcev nad posestjo našega ozemlja. Ker smo bili od naših prijateljev naprošeni, da objavimo to zanimivo predavanje, ga prinašamo v izveščku, kot ga je prinesla 22. februarja t. l. ponedeljska izdaja »Jutra«.

Znano je, da Nemci tudi po vojni niso opustili svojih nekdanjih teženj po razširjenju svojih meja na vzhodna ozemlja in da goje še vedno stara poželenja. To potrjujejo marsikateri znaki, ki pa se od predvojnih razlikujejo v tem, da so izgubili svojo prvotno brutalno obliko. Odeli so se v kulturnejša oblačila, med katera spadajo predvsem tista, ki stare ekspanzivne težnje odvajajo z znanstvenimi ugotovitvami in dognanji.

Tako je povojna doba prinesla iz germanske srede najprej novo tolmačenje naroda in nacije, v smislu katerega se je po nemških teorijah razširilo nemško ozemlje preko njenih etnografskih mej.

Ta nova interpretacija pa širšim težnjam le še ni zadostovala in zato je bilo treba novih originalnih domislic raznih znanstvenikov in teoretikov, ki se z zreljšča izvennemških interesentov vidijo, milo rečeno, nemalo tvegana in kritično nevzdržna.

Ker poznavanje te domislice po razmahu stremičih Nemcev mnogo pomeni z narodnoobrambenega stališča, si oglejmo glavne teorije, kakor jih je podal predavatelj in v kolikor se tičejo našega teritorija.

Že pred 12 leti je skušal geograf Penck v knjigi »Volk unter Völkern« ustvariti nove pojme, ki naj bi pomagali razširjati nemško ozemlje. On že razlikuje nemško jezikovno področje (Sprachgebiet) od narodnostnega ozemlja, ki ga spremlja svojevrstno nemško kulturno ozemlje (Kulturboden), ki je različno od sosednjega. Kot značilnosti tega kulturnega ozemlja navaja Penck: zelo skrbno obdelovanje zemlje, ki se ne ustavi niti tam, kjer je težavno, dobro oskrbovan gozd, dobra pota, nemški značaj hiš in naselij, posebna prijetnost in čistost stanovanj ne glede na uporabljeno gradivo.

V letu 1935. je nadalje izšla reprezentativna knjiga »Das Buch vom deutschen Volkstum« v redakciji Hansa Pavla, ki je zanimiva posebno po tem, ker skuša tolmačiti tudi službeno nazi-

ranje današnjih predstavnikov »rajha«. V tej publikaciji, ki na drugem mestu tolmači kriterij, po katerem velja presojsati pripadnost k nemškemu narodu, ugotavlja dr. F. Metz, da se sicer nemški jezikovni in narodnostni meji v splošnem skladata, da pa so primeri, kjer gre narodnostna meja preko jezikovne. K tej ugotovitvi pristavlja, da »imajo (Nemci) pravico prištevati k nemški narodnosti tudi še vrsto negermanskih skupin«, med katerimi poleg drugih našteva tudi koroške in štajerske Slovence ter gradiščanske Hrvate, katere pa sta pokrajina in zgodovina dovedli v življenjsko skupnost in skupno usodo z Nemci, njih zadržanje pa da je Nemcem prijazno in ne kaže iredentističnih teženj.

Ta knjiga, ki je opremljena z zanimivimi narodnostnimi kartami posameznih pokrajin, prinaša v le-teh posebno razlikovanje v strnjena nemška narodnostna področja (največkrat s tremi zanimivimi niansami razlikovanja v 1. povsem ali pretežno nemško, 2. mešano z nemško večino in 3. mešano z nemško manjšino) in pa v zunanje Nemce (Auslanddeutsche).

V smislu te delitve zavzema meja strnjene nemškega narodnostnega področja v naših krajih: vso nekdanjo Koroško in Dravsko dolino z Maribor, pas ob desnem bregu Mure s Št. Iljem in Zgornjo Radgono in ozek pas ob zapadni prekmurski meji.

Prav originalne novosti je prinesla nadalje leta 1924. izšla »Die süddeutsche Volksgrenze« kot knjižna priloga mesečnika »Volk und Reich«, katerega 10 letno delo je bilo usmerjeno na preoblikovanje zunanjepolitičnega gledanja in delovanja, ki mu je treba vzbuditi zavest čuta odgovornosti za nemški prostor in njegove razbite meje. V članku »Nemška Avstrija in njene pokrajine« skuša Sieger geografsko, Berndt pa iz prometnih razlogov utemeljiti upravičenost tako zvane »vitanjske črte« (Urška, Kozjak pri Vitaju, Konjiška gora, Boč, Donačka gora, Macelj), do katere vse ozemlje nagiba bolj h Gradeu, kakor pa k savski črti. Brez tega ozemlja da Avstrija ni zmožna življenja.

V isti zbirki so posebno zanimiva izvajanja Brucknerja o nemško-slovenskem obmejnem prostoru, ki ga tvori predvsem nemški pokrajini Spodnja Štajerska in Južna Koroška, v širšem pomenu pa se razteza tudi v osrčje današnje Slovenije, v bivšo Kranjsko. Na ozemlju prvih nastaja tip »vindišarskega, nemško mislečega kmeta«. Karta prikazuje, da obsega ozemlje, poseljeno večinoma z nemško mislečimi Slovenci

»vindišarji«, vso pokrajino severno vitanjske črte in vso Mežiško dolino, ves ostali del bivše Spodnje Štajerske južno od vitanjske črte pa je poseljen z »Nemcem prijaznimi Slovenci«. Propagandni letaki za zbiranje »Grenzlandgroschen« pričajo o nemških podporah, ki romajo preko meje.

S stališča ekspanzivnosti je vse druge publikacije prekosilo po dolgoprstnosti, pa tudi po neresnosti delo anonimna Adriaticusa iz l. 1925., ki je že tedaj utemeljeval bodoče meje »tretjega cesarstva«. Po njegovem bi na našem ozemlju potekla za Nemce »pravična« meja na črti: Brežice ob Savi, Zidani most, Trbovlje, Grintovec v Kamniških planinah, Radovljica, Bohinjski predor, stara meja med Kranjsko in Primorsko, Triglav, Bovška vrata in Pontafelj. Pridobitev tega ozemlja pa še ne bi bila popolna kompenzacija za izgubo kočevskega okrožja, katerega bi bilo težko priključiti k tretjemu cesarstvu in bi mu bilo treba izposlovati avtonomijo po nacionalnem stanju iz l. 1918.

Predavatelj je na kraju podal še Boelitzovo »znanost«, ki uvaja kot najzanimivejšo in najznačilnejšo novost teorijo o pograničnem nemštvu (Grenzdeutschtum). V območju tega nemštva bi spadalo vse ozemlje Koroške, Štajerske in Kranjske. V priloženi karti pa je kot nemško kulturno ozemlje označena celotna Dravska banovina in širok pas slovenskega ozemlja zapadno od naše zapadne državne meje med Trbižem in Reko.

Namen predavateljevega predavanja ni bil sečiranje teh različnih teorij in se je le malo spuščal v zavračanje njenih tveganj utemeljitev. Služila pa naj bi poslušalcem kot opozorilo na pretečo nevarnost teženj in želja Nemcev, iz katerih je mogoče razbrati to, kar bodo morda v bližnji bodočnosti skušali tudi praktično izvesti.

Učiteljska tiskarna v Ljubljani

priporoča

svojo knjigarno v Ljubljani

in podružnico v Mariboru

Križem širnega sveta

Mtu la mu

V globinah afriških pragozdov se skriva še neštevilno skrivnosti. »Črni« kontinent je poznan in preiskan danes prav za prav le po morskih obrežjih, notranjost pa je polna zagonetk, ki še čakajo razvozlanja. Tako razpolagajo na primer čarovniki nekaterih afriških plemen s tajnimi močmi, ki niso nič manjše od moči indijskih fakirjev. Ponekod so ti črni »coprniki« celo bolj zamotani v kopreno neznane groze, kakor njihovi indijski tovariši. Radi razumljive nezaupljivosti, ki jo goji črnc do belca, pa je pot v koč črnega vaškega nadčloveka belemu raziskovalcu večinoma zaprta. Vendar je danes z gotovostjo dognano, da so v Afriki ljudje, ki na nepojasnen način na veliko daljavo lahko vplivajo na zdravje posameznega določenega človeka in morejo povzročiti celo njegovo smrt.

Afriški raziskovalec Francoz Dufour pripoveduje, da ni verjel v tako moč teh ljudi, dokler se ni večkrat na lastne oči prepričal, da je po sredi nekaj nerazumljivega.

»Nekega dne«, pravi, »smo se ustavili v črnški vasi. Okrog poldne je bilo in radi vročine nismo mogli nadaljevati poti. Na robu vasi smo razpeli šotore (v vasi sami je bilo namreč preveč nadležnega mrčesa). Nenadoma začujem v bližini viharo prerekanje. Ko stopim iz šotora, vidim svojega slugo Zuluja obdanega od roja umazanih črnških žensčin in otrok. Zulu je na vse pretege otepala z rokami in nogami okrog sebe. Poklical sem ga. Pritekel je in mi povedal, da je po nesreči stopil na dete, ki je ležalo v blatu in ga poškodoval na glavi. Na otroški plač je pritekla stara črnka in za njo vsa ta nesnažna druhal. Razburjeno mi je pripovedoval, kako mu je mati deteta zagrozila: 'Mtu la mu', kar pomeni: 'Nocoj boš umrl!' Ko sem ga vprašal, zakaj ga skrbi grožnja te ženske, mi je pojasnil, da živi v selu velik čarodej, ki se maščuje namesto človeka, ta pa mu mora plačati pet koz in tri bakrene obroče. Čarodej ima veliko oblast nad življenjem in smrtjo ljudi. Smejal sem se mu in mu rekel, da bi tega 'polboga' rad videl. Plašno mi je pokazal vhod v duplino velikega

drevesa, ki je stalo malo stran iz vasi in kamor je vodila lepo uglajena pot. Mož je očitno sprejemal obilo obiskov. Prijel sem Zuluja za roko in ga povedel seboj, čeprav se je upiral. Zabavala me je črnška praznovernost. Moja tovariša sta imela svojo šaloigro, nosači pa so prestrašeno buljili vame in Zuluja. Ko sva prišla do drevesne dupline, sem pogledal vanjo. Smeš-

Čarovnik Sukumbana

no me je dirnil pogled na človeško karikaturu, ki je sedela na tleh, z obrazom obrnjenim v vhod. Starec, nagubane temne kože, lase spleten v čuden voz, je bil po obrazu tetoviran z raznimi barvanimi progami in risbami. Na ustnici mu je visel bakren obroč in odkrival vrsto orumenelih velikih zob. Okrog vratu pa je imel na vrvič nanizano neko vrsto modrih kamnov. Tudi po golih mršavih prsih je bil ves porisan. S krvavo podplutimi očmi je nepremično strmел vame. Nato je počasi dvignil koščeno desnico in

pokazal čez moje rame. Nehote sem se ozrl. Zulujev obraz je pričal o veliki grozi. Prijel se je za prsi. Pogledal sem starca. Na čuden način je vrtel s prsti iztegnjene roke in bolščal v slugo. Predno sem se zavedel položaja, se je Zulu brez besed zgrudil na obraz. Vsi poizkusi, da bi ga oživili, so bili zaman.

Ko smo drugo jutro odhajali, smo videli pred drevesno duplino čarodeja privezanih pet suhih koz — cena za Zulujevo življenje.

Čuden gost v restavraciji

V nekem velikem pariškem lokalu — restavraciji je te dni nastala panika. Povzročitelj je bila velika jegulja, ki je skočila iz svoje posode in spolznila iz kuhinje v jedilnico, ko je bilo v njej največ gostov. Ljudje so mislili, da je strupena kača in so v velikem strahu pričeli bežati. Pri tem so podirali stole in mize, krožniki so razbiti leteli po tleh. Posredovati je morala celo policija. V restavraciji ni ostal niti en gost, čeprav je bila vzrok navala prav jegulja, ki je bila na jedilnem listu tega dne.

Rešena zagonetka doline

Vse od početka ameriške kolonizacije je bila na zelo slabem glasu takozvana Dolina smrti v Koloradu. Več ko sto let so jo poizkušali naseliti, a zaman. Zato so nazvali sicer lepo dolino s strašnim imenom Dolina smrti. Zaman so skušali dognati vzrok. Sedaj pa se je posrečilo dvojici agronomov, Stratfordu in Millerju, ki sta nekaj let preiskovala dolino, odkriti neko posebno vrsto mineralne soli. To sol vsrkajo rastline in vsaka žival ali človek, ki jo zavžije, je zapisan smrti. Tako so umrli vsi naseljenci doline in njihova živina. Kljub temu dognanju pa bo ostala dolina nenaseljena, ker te soli iz zemlje ni mogoče odstraniti. Nakopičena je namreč v velikanskih množinah.

Zupan Vitomil:

Planina smrti

(Nadaljevanje.)

»Smrdljivi kolodvor nam je bil zadnja postaja civilizacije«, je rekel kapetan Neil.

»In posrečena njena karikatura«, je dostavil Zon. »Vlaki prihajajo in odhajajo točno po predpisanem redu in pritrjenih tračnicah. Malo posmrdiso in zopet dalje. Ljudje pa služijo strojem ter uživajo sajasti zrak...«

»Čakaj, filozofija te mine, preden prekoračimo 2000 metrov. Takrat bo modroval želodec!«

Karavana se pomika po ozki gazi, vtisnjeni med dve zasneženi strmi pobočji. Nekje visoko pred ljudmi so planine v soncu. V jarku vlada vlažen hlad in senca. Šest konj in osem mož stopa v gosjem redu po strmi poti navzgor. Malim konjem visi z dolge dlake na stotine ledenih svečic in okrog nozdrvi se jim nabira ivje. Težko sopihajo pod tovorom, sapa se jim v mrazu zgostja v hlapec. Na hrbtu zadnjega konja niha sveženj smuč in palic. Gonjači v usnjenih črnih hlačah molče stopajo pred konji in se ozirajo v sončne planine nad seboj. Zadnja v karavani stopata dr. Zon in kapetan Neil v ozkih jahalnih hlačah, škornjih in vojaško prikritih bluzah. Ob pasu jima čepita v usnatih tulcih revolverja.

»Profesor Ralls se je kaj težkega srca poslovil od naju«, prekine molk dr. Zon.

»Gledal naju je, kot da naju vidi poslednjič. Stara dobričina menda res veruje v duhove!«

»Konjem pričanja drseti. Vraga, bojim se, Neil, da ne pade oni drugi, ki nosi šampanjec! S čim bi pač zvečer zalila najin »odhod s sveta«, če se razbijejo prijazne steklenice?«

»Ti se pač vedno bojiš za steklenice! Pri Ling-Tuju bi skoro plačal svojo skrb z glavo. Ko si skočil v jarek, je udarila 30centimetrska granata ravno na mesto, kjer si stal trenutek prej. Posula te je s prstjo, kakor torto s sladkorjem. Tedaj smo »spesnili« ono:

Pazi, doktor Zon,
da sreča te ne frata!
Mesto tebe vino
pila bi granata...

Globoki bas je čudno odmeval v dolini. Nosači so se začudeni ozirali. Zon se je v spomnih smehljal.

Za ovinkom se je prikazala mala kmečka koč. Na strmi strehi je ležala debela preproga snega. Na pragu je stal golorok domačin in strmел v prihajajoče.

»Zadnja človeška naselbina«, je pojasnil doktor. »To je koč, o kateri je govoril profesor. Višina 950 m. Mož je nosač. Vsa leta je bil v

službi meteorološke postaje. Zanj je ono Rallsovo pismo.«

Domačin je bil v živahnem razgovoru s konjarji, ko sta pristopila kapetan in doktor. Strme se je zazrl vanju. Nastopila je tišina.

»Pismo imam za vas«, je rekel Zon. »Od profesorja Rallsa, ravnatelja meteorološkega instituta. Institut vam nudi staro službo. Observatorij bo zopet deloval.«

Visoki, sloki mož je brez besed romal s pogledom od Zona do Neila in od Neila do Zona. Niti po pismu, ki mu ga je molel doktor, ni segel. Nekajkrat je šel po sapo, preden je spregovoril. Neizrečen strah je bil v njegovih zvestih rjavih očeh:

»Gospoda, vsa leta sem služil, odkar stoji beli dom na planini. Videl sem vse mrtve šuvaje. Vse so pogubili duhovi. To je groza. Prvi, mlad, vesel dečko, ki je vedno pel čudne tuje pesmi. 22 let mu je bilo — pa ti leži čudno vijoličast v obraz in na čelu vžgane črke: Beli duhovi. Velikan O Sully — vidim ga, kako leži na trebuhu, glavo obrnjeno v stran, na čelu znaki... Nohte je zagrebel v deske poda, da so se zarinili globoko v les. Nato je izginil oni kosmati, temnopolti Rihard, ropar — edino za tega mi ni bilo žal. Vedno mi je bilo neprijetno, ko je molče sedel v kotu sobe, žvečil tobak in kot zver sledil s krvavo podplutimi očmi vsakemu mojemu gib. In nato Mac Lin; dobra duša. Prav tu

p o p i s a n o r o b o

Odkod spiritizem

Spiritizem temelji na osnovi nesmrtnosti človeka, ki po smrti postane duh in lahko zopet najde zvezo s še živečimi ljudmi. Da pa se ta zveza vpostavi, je potrebna posredna oseba, ki ima posebne lastnosti, tako zvani medij.

Spiritizem sicer ni nekaj novega, vendar ima v današnji obliki svoj začetek leta 1847. Tega leta je skrivnostno trkanje preplašilo Wickmanna, stanovalca majhne hiše v Hydesvillu. Ker se je to trkanje ponavljalo in mu ni mogel najti vzroka, se je izselil. V hišo je prišla stanovat družina Fox. Dve sestri Fox, stari 11 in 14 let, sta se toliko časa bavili s trkanjem, da sta postavili posebno abecedo in po njej kmalu začeli razvozljavati znake. Odkrili sta vprašanja in odgovore. Pričeli sta se razgovarjati z duhovi, kakor trdijo pravoverni spiritisti. Kmalu so je razvila cela debata z dušami umrlih. Kasneje so sledili razgovori s pomočjo kovanega noveca, ki se ga postavi k abecedi in ki se premika od črke do črke. Končno je prišlo do današnjega načina, t. j.: poročila iz onostranstva se sprejemajo potom medija, ki piše po nekem neslišnem nareku. Zadnje čase poročajo, da se duhovi celo prikazujejo in se puste fotografirati.

Tako trdijo spiritisti. Ne smemo pa pozabiti, da se je poleg čudnih in zagonetnih dogajanj pojavilo tudi mnogo premetene sleparije, ki ni bila v gmotno škodo mediju, in organizatorju seans (spiritističnih sestankov). Poleg tega je omenjeno jako pomešano s *telepatijo* (prenosom na daljavo), *sugestijo* (vplivom tuje volje), *hipnozo* (uničevanjem lastne volje in vsiljevanjem tuje volje, ki vodi misli in dejanja hipnotiziranja), da ni mogoče metati vsega v en koš.

Sem spadajo še: *telekineza* (kretanje prednikov brez dotika človeške roke), *raport* (predmeti so prenešeni na nepojasnen način v zaprt prostor), *livitacija* (dviganje prosto stoječega medija in težkih predmetov v zrak), *svetlostni pojavi* brez izvora svetlobe, *stigma*, to je zbiranje krvi pod kožo in znaki po telesu, *pisanje* in *govorjenje* medija v jeziku, ki ga ni še nikdar čul, *materijalizacija*, t. j. duh postane viden, itd.

mi je stiskal roko, ko sem ga božal. Bal se je. Govoril sem mu in mu vlival poguma. Šel je. Hotel je zaslužiti, da preživi številno družino in doštudira nekje v Angliji svojega sina. Ko smo ga našli, me je tako očitačo gledal... In ona dva vojaka...»

»Nehajte s tem«, je malomarno rekel Neil, »in preidite na stvar!«

»Nočete me poslušati«, je strastno rekel kmet. »Svaril sem vas. Za ves denar na svetu ne grem več v oni pekli. Lahko se ubijete tu! Ali vam je treba hoditi gori?«

Obrnil se je h gonjačem, ki so preplašeno zijali vanj. Pričel je vpiti.

»Ne pomagajte jim! To je hudičev posel! Da ste samo videli Mac Lina in O Sullyja in... prešlo bi vam! Sicer pa«, se je skušal pomiriti, »jaz se za to ne brigam več!«

Trdo je stopil v kočino in zaloputnil vrata za seboj, da so se stresli podboji. Zamolkel pok je odmeval z druge strani doline.

»Napad histerije, bi skoro rekel«, je mrmral Zon.

»Naprej«, je ukazal Neil, »tudi brez njega bomo shajali!«

Gonjači so pričeli med seboj šušljati. Končno je stopil star mož za korak pred druge in glasno rekel:

»Prav je dejal Las! To je hudičev posel. Mi se vračamo!«

Različni učenjaki so se že bavili s temi skrivnostnimi pojavi, vendar danes še nimamo točnih razlag. Nekateri trdijo, da so na svetu še druge neznane sile kot do sedaj poznana elektrika in magnetizem, ki imajo neke posebne lastnosti. Človek jih včasih slučajno odkrije. Vera uči, da so to tela hudobnih duhov, ki skušajo prevariti človeka; mislimo pa, da so premnogokrat to dela hudobnih ljudi, ki skušajo prevariti duha sočloveka in olajšati njegov žep.

Hruškova smola in zobje

Nekemu nemškemu zdravniku se je zdelo čudno, zakaj imajo prebivalci nekega sela posebno lepe in zdrave zobe. Nihče nima nagnitih. Celotni starci kažejo pri smehu vrsto pravih sekaleev. Pri približnem raziskovanju je našel, da kmetje od mladosti žvečijo smolo hruškinega drevesa (kakor v Ameriki žvečilni gumi). Tako dobijo zobje lepo zunanost in odpornost proti boleznim. Sedaj premišljajo, kako bi to navado razširili po vsem svetu — seveda ne v škodo za žep.

Usodni horoskop

Šele sedaj prinašajo angleški časopisi senzacionalno vest, kako visoko je bil zavarovan bivši predsednik francoske republike Doumer, ki je, kakor znano, padel kot žrtev atentata.

Predsednik pa je bil zavarovan šele teden dni pred atentatom in to v korist nekega Holandca. Policija je zasumila, da obstoji kakšna vez med atentatorji in možem, ki je Doumerja tako visoko zavaroval. Preiskava pa je dognala nekaj popolnoma drugega in — kar je še bolj zanimivo — senzacionalnega.

Neki Nizozemec se je mnogo bavil z astrologijo. Teden dni pred atentatom na predsednika francoske republike je slučajno napravil njegov horoskop in baje dognal datum njegove nesrečne smrti. Takoj ga je zavaroval za jako visoko vsoto. Mož je svoje trditve dokazal in nihče mu ne more ničesar. Brez dvoma pa je to edinstvena astrološka spekulacija.

Nekaj jih je stopilo h konjem in pričeli so rahljati jermene, ki so držali tovor v sedlu.

Neil je počasi segel za pas in potegnil 9milimetrski browning. Gonjači so se v strahu zazrli vanj. Neil je mirno rekel:

»Krotil sem že vse drugačno bando! Naprej, sem komandiral!«

Njegov glas je bil celo nekam dobiten. Vendar je bil revolver dovolj svoboden, da so bili po kratkem premolku konji zopet v gazi. Karavana je šla dalje.

Pot se je vila skozi zasnežene smrekove gozdove strmo navzgor.

Prepir o poreklu kitajskega generala Cheng-Luja je kapetanu in doktorju kratil čas.

Kmalu so prispeli na odprto. Sonce je sijalo ravno v lice. Sive skale so tu pa tam štrlele iz snega. Nizko borovje se je upogibalo pod težo bele plasti. Pot je šla vtisnjena med skalne stene skozi doline na sedla. Konji so zdravali po strmih obronkih. Prekoračiti so morali nebroj dolinic. Snega je bilo vedno več. Sonce je pripekalo, pot je v curkih tekla po licih. Konjiči so bili vedno utrujeni. Gonjači so molčali. Slišati je bilo le hreščanje snega pod stopinjo.

»Ali se vidi observatorij že daleč?« je že drugič vprašal Zon.

»Ne!« je mrko odgovarjal zadnji nosač. »Za kako uro hoda prispemo na oni greben. Nekaj streljajev pred nami bo stala stavba.«

Kako se narodi zaklinjajo

Kolikor ljudi, toliko čudes in kolikor narodov, toliko običajev. Zakletev ima pri različnih narodih različne oblike. Divja afrikanska plemena se zaklinjajo na leve, krokodile in druge zverine ter na svoje orožje. Nekateri pravijo: »Naj me požre lev, če lažem!« Nemški raziskovalec Afrike, Bruck, pravi, da je čul sledečo zakletev: »Naj se krokodil, ki mi je požrl očeta, oženi z mojo hčerjo, če ni res!«

Kitajci se zaklinjajo pri kokoših. To jim je najbolj svečana zakletev. Takšna zakletev je približno sledeča: »Naj me bogovi ubijejo, kakor jaz to kokoš, če lažem!« in pri tem zavijejo kokoši vrat.

Budisti v Siamu pravijo: »Če te varam, naj me bogovi pošljejo v peklo in me obsodijo, da nosim vodo v rešetu!« V Anamu vzame človek, ki prisega, vrv v roke in reče: »Naj visim na tem konopcu, ako lažem!« Domačini z Nove Gvineje prisegajo na sonce in mesec. Pripadniki nekih sekt v Ameriki sploh ne prisegajo, ampak udarijo s pestjo po mizi, kar velja za zakletev. Če uvrstimo sem še naše pridušanje, je zbirka res pestra.

Kako brani Abesinec dete od bolezni

Še danes je v Abesiniji običaj, da novorojenca namažejo s soljo, zavijejo v platno in ga tako zavitega puste štiri do pet dni. Po tem času ga okopljejo v vodi in kislu. Domačini verujejo, da na ta način ubranijo otroka bolezni. To je prastara navada, o kateri trde, da je vedno imela odlične uspehe.

Markiz de Saint Clair se je vedno ponašal s tem, da je kot dojenček ležal tri dni »nasoljen po abesinsko« in mu je to prineslo trdno zdravje in 80 let življenja.

Pokažite to številko svojim prijateljem!

Radi debelega snega, v katerem so se vdirala konjska kopita, je šele po skoro dveurni hoji karavana plezala po zadnji strmini na sedlo. V ozkem prostoru med ledeno steno in skalnim stolpom so ljudje in živali obstali in se odihali. Nekaj sto metrov pred njimi je stala stavba v stilu malega gradiča z dvema stolpoma. Bila je vsa zalita v led in je v svoji belini spominjala na pravljичen grad. V ozadju so se dvigale sive koničaste skale, prepletene z belimi pasovi snega. Iz dimnika observatorija se je dvigal rahel steber dima, ki ga je raznašal veter.

»Naša trdnjava je vendar obljudena«, je rekel Zon.

»Vidiš, vidiš, kdo bi si mislil, da najdemo družbo! Morda spravimo skupaj celo partijo pokerja.«

»Pošteno sem lačen, dragi Neil, in kosilo naju menda že čaka!«

Gonjači pa so se preplašeno ozirali od ledene hiše do obeh tujcev.

»Beli duhovi«, je šepnil eden izmed njih.

»Si kuhajo kosilo«, je dodal Zon.

»Naša človeška pečenka jim bo ravno dobrodošla«, se je rogala kapetan. »Tebe imajo najbrž posebno na piki«, je v krohotu pokazal na zaljenega mladeniča, ki je v strahu stisnil glavo med rame in prestrašeno zijal v Neila.

(Nadalevanje na str. 7)

Poročila

Ljubljana

I. drž. realna gimnazija

V nedeljo, 14. februarja je predaval pod okriljem PJS dr. Fellacher o »Našem koroškem problemu«. Predavanje so spremljale številne skioptične slike, na katerih smo videli glavne koroške kraje, narodne šege in običaje, narodne noše itd. Pri sliki kralja Matjaža je g. predavatelj pripomnil, da ne smemo posnemati tega spečega junaka; razmere nas kličejo na odločilno nacionalno delo. Če bomo dremali, kot Matjaž pod Peco, bodo nasprotniki lahko brez ovir nadaljevali svoje razdiralno delo. Pač umestna pripomba za današnji čas!

PJS pripravlja še druga predavanja, ki se bodo vršila vsako nedeljo dopoldne. Vsa predavanja bodo spremljale skioptične slike.

Dokležovje

(srez Murska Sobota)

Priobčujemo stilistično nekoliko popravljeno poročilo, ki nam ga je iz Prekmurja poslal mlad pastirček, vnet nacjonalist in čitatelj »Naše volje«:

Mlad, še neizkušen šolarček-zadnjeletnik, želim s skromnim poročilom stopiti med vas, dragi bratje.

Željo po višji izobrazbi so mi uničili slabi gospodarski časi, bolezen naše drage mame in slabe letine.

Posedujemo 6 oralov ogradine, vstajamo ob štirih, delamo pozno v noč in skozi leto ne pridemo niti toliko, da bi na jesen plačali davek. Na toplo obleko in obutev za zimo niti misliti ne morem.

Pastirček sem, rad poslušam starejše ljudi. Od njih čujem dostikrat kaj zanimivega. Rad bi kaj zapisal; pa, ko prosim mamo denarja za svinčnik in papir, mi reče, da še za sol ne zmore. O, bog, za tako malenkost, pa se ne zmore. Od kod naj bi se potem zmoglo za šolanje? Ko mi živina na paši ne nagaja, rad čitam. »Našo voljo« sem z veseljem sprejel in jo ponujam vsakomur, kdor jo le hoče. Žal mi prečitano vračajo; nekateri starši se menda bojijo, da bo treba plačati.

Po časopisih se je letos mnogo pisalo in povdarjalo, kakšne so zasluge dobrovoljcev za Jugoslavijo. Jaz bi vam pa hotel sporočiti, koliko zahvale žanjejo gotovi ljudje po toliko letih obstoja Jugoslavije za svoje trpljenje, samo za ciljem lepše bodočnosti svojega naroda. V gospodarsko boljših časih so še imeli kaj veljave. Danes pa se vedno bolj jasno kaže mrznja do onih, ki so se

borili za Jugoslavijo. Našega solunskega dobrovoljca pozna velika okolica kot poštenjaka in od mnogih se čuje, da bi moral biti lažnjivec, kdor bi o njem slabo govoril. Če ne more dobrega, slabega ne stori nikomur. Pa je danes v okolici le najslabši človek. Če se kje pojavi, je v napotje. Detektiv bi imel preveč beležiti, če bi zapisal vse, kar pravijo o njem. Imenujejo ga antikrista, Judeža, fašista; pravijo, da je prisego prelomil in se proti njim vojeval itd. Sreča, da ni alkoholik in da se pijancev izogiblje. Za njegovo kožo so že mnogokrat pili in korajžo nabirali za maščevanje nad njim.

Mlad sem, rad poslušam starejše ljudi. Iz govorov starejših sem razbral, kako je nastala Jugoslavija. Pravijo, da je v željah in sanjah že obstajala davno pred vojno; neki trdijo, da je po vojni bilo 70 % našega Prekmurja za Jugoslavijo. Srce mi zavriska ob teh zlatih časih in ob vroči ljubezni. Ni čuda, če so mnogi polagali življenje za njo. A sedaj sem se predramil. To veselje je užival moj oče in njegovi vrstniki, ko mene še ni bilo. A po 17 letih, ko si je Jugoslavija že sama vzgojila generacijo, me obdaja groza, srce se mi krči ob misli, kje bi se našli danes, če bi nasprotniki vodili plebiscit? Boli, boli, ko čujem danes, kako se mnogi radujejo germanski moderni tehniki, da se bodo z njo mogli maščevati nad onimi, ki so pripomogli, da so prišli v gospodarsko neugoden položaj. Zakaj se to godi, je kratek odgovor: zato, ker je od naroda izvoljeni voditelji niso ljubili. Če bi jo samo malo ljubili in bi jim bilo za obstoj Jugoslavije, bi se trudili, da bi še ostale procenete pridobili, ne pa narod, ki mu pravijo steber države, spravili v obup.

Če hodim po Murski Soboti, slišim povsod madžarsko govorico. Mnogi si predstavljajo, da smo še zmerom madžarski sužnji ali pa »ponižni slugi«.

Moji pastirski tovariši, čitatelji »Naše volje«, se srčno zahvaljujejo uredništvu za poslane knjige, ki smo jih z veseljem sprejeli in čitali.

Celje

Društveno življenje na celjski gimnaziji je jako razgibano. V prireditvah prednjači »Sloga«, sledita pa ji PJS, v katerem so organizirani vsi dijaki in F. S. P. R. K. vodijo v posameznih razredih odbori in se njihovo delo omejuje samo na božično obdarovanje revnih dijakov. D. J. S. »Sloga« je po običajnem zboru priredilo že dva redna sestanka. Prvi je bil posvečen paktu o večnem prijateljstvu med Bolgarijo in Jugoslavijo, na drugem pa je imel tov. Blaško predavanje o »Sokolstvu kot narodno-obrambni organizaciji«. Poleg predavanj so bile na obeh sestankih na sporedu še razne deklamacije. — 21. februarja se je vršil že tretji šahovski dvoboj med celjskim Š. H. in šahovskim odsekom »Sloge«. Zmagal je celjski

osnov, na podlagi katerih morajo graditi lepšo bodočnost našega naroda in države.

Svoj program, ki so ga objavili ob izidu prve številke, so osredotočili na kralja Osvoboditelja in Beograd, »od koder so izšli prvi žarki, ki so nam prinesli težko pričakovano svobodo«, na junaki lik Viteškega Kralja Zedinitelja, na »z nami doraščajočega Sokoliča — Petra II.«, v katerem »vidimo simbol našega edinstva in zagotovilo naše moči«. Njihovo voljo do dela in iskreni idealizem vidimo v zaključku, kjer pravijo: »Mi mladi gremo z zaupanjem v bodočnost, trdno voljo imamo delati, da bomo pod njegovim vodstvom v skupnem pohodu presekali poslednje vezi, ki ovirajo naš razmah.«

Kot je razvidno iz dosedanjih števil, »Borba« ni posvečena samo zabavi, ampak, in to nas veseli, v prvi vrsti izobraževanju in resnemu študiju problemov, ki jih današnja doba v tako veliki meri kopači krog nas.

Dasi je »Borba« bolj lokalnega značaja, ima jako lep uspeh. Pozdravljamo lepo in brez dvoma koristno zamisel mladih celjskih nacjonalistov, ki z nesebičnim delom (»Borba« se tiska na ročnem razmnoževalnem stroju) doprinašajo svoj obolus k skupni stvari.

V naslednjem priobčujemo, kljub pomanjkanju prostora, uvodnik iz druge številke »Borbe«, ki najlepše in najtočnejše karakterizira mlade celjske borce.

Š. H. — List »Borba«, ki ga izdajajo Slogasi, se lepo razvija. Izšli sta že dve številki, v tisku pa je tretja. Vse dosedanje številke imajo zelo zanimivo vsebino.

P. J. S. je sklenil prirediti tečaj o morju in morskih problemih, 14. februarja se je vršilo prvo predavanje: O zgodovini Jadranskega morja, ki ga je imel g. prof. Blaznik. Predavanju so sledile skioptične slike. — 10. aprila priredi P. J. S. v vseh prostorih »Narodnega doma« tradicionalni »Jadranski večer«.

F. S. je pravkar začel z vpisovanjem. Letos ga vodi sledeči odbor: predsednik Gruđen Maks, tajnik Domitrovič Vinko, blagajnik Loibner Drago, odborniki: Golobič Nives, Jernejček Friderik in Brečko Danilo, revizorji: Zdolsek Dušan, Birska Edo in Hrašovec Aleksander.

Za naše morje

PJS na drž. realni gimnaziji v Novem mestu

je v zadnjem letu zelo povečal svoje članstvo. Zdaj šteje društvo 288 članov, ki so na obnem zboru 9. februarja t. l. izvolili sledeči odbor: predsednik: Jurak Jože, VII.; podpredsednik: Jarec Samo, VII.; tajnik: Premru Henrik, VII.; blagajnik: Kacjan Anton, VI.; odbornik I.: Štrukelj Lovro, V.; odbornik II.: Tinta Ivica, VII.; odbornik III.: Šutej Jože, III. a.; revizor I.: Recelj Ciril, VI.; revizor II.: Zupanc Franc, VII.

Stanje članstva podm. Jadranske straže

na šolah Dravske banovine z dne 31. decembra 1936:

a) Srednje šole so vse organizirane in štejejo članstva:	
1. Celje, realna gimnazija	844
2. Kočevje, realna gimnazija	180
3. Kranj, realna gimnazija	485
4. Ljubljana, klasična gimnazija	540
5. Ljubljana, I. realna gimnazija	736
6. Ljubljana, II. realna gimnazija	860
7. Ljubljana, III. realna gimnazija	685
8. Maribor, klasična gimnazija	336
9. Maribor, realna gimnazija	1018
10. Murska Sobota, realna gimnazija	262
11. Novo mesto, realna gimnazija	288
12. Ptuj, realna gimnazija	350
13. Ljubljana, mestna ženska realna gimnazija	795
14. Ljubljana, realna gimnazija Uršulink	55
15. St. Vid nad Ljubljano, klasična gimnazija	270
16. Murska Sobota, samoupravna realna gimnazija	39
Skupno	7.743

Kultura

„Borba“ glasilo nacjonalnega dijaštva

Razgibanost in nestalnost današnjega časa je našla odziva na vseh mogočih poljih. Nič čudnega, da so se ti vplivi zanesli tudi med našo srednješolsko mladino. Baš radi tega opazujemo lahko danes veliko, če že ne celo neverjetno razgibanje vsega dijaškega življenja, ki se kaže zlasti v jako aktivnem delovanju njihovih organizacij. Brez dvoma je ta pojav jako značilen, je pa tudi nadvse razveseljiv. Izgleda, da je naša srednješolska mladina prepojena z vse drugačnimi življenjskimi sokovi, kot je bilo to pred par leti.

Srednješolska mladina pa se v svojem poletu in iskanju udejstvovanja ni zadovoljila samo z običajnim društvenim delom: prirejanjem predavanj in debat, igranjem iger in sličnim, ampak je ponekod začela izdajati tudi svoje liste. Enega takšnih poizkusov, gotovo vrednega omembe, predstavlja glasilo nacjonalnega dijaštva »Borba«, ki so ga meseca novembra pokrenili člani celjske »Sloge«. Dve številki, ki sta dosedaj izšli, nam kažeta, da se mladi izdajatelji popolnoma zavedajo današnjega časa in onih

Na prelomu časa.

»Omladina sedanje generacije gre naproti velikim dogodkom. Stare vrednote, stari sistemi in pojmi, zgrajeni na individualistični miselnosti, se rušijo ob zamolkem grmenju topov v Španiji, ob zvokih fanfar Hitlerjeve mladine in v pohodnem maršu črnih srjač Mussolinijeve Italije. Od Kremlja se odbija trdi korak Komso-molca, pod pariškim Triumfom zmage gredo v nedogled trume mladine Narodnega fronta in ni še utihnil odmev njihovih korakov — že se vrste kolone »Ognjenih križev«. Razvaline madridskega Prada in toledskega Alkazara mečejo svoje sence preko vse Evrope.

Sence starih ruševin segajo tudi preko Balkana...

Staro se ruši in novo prihaja tudi pri nas. Ali bo to proti naši volji ali z našim sodelovanjem?

Leto 1914. je še našlo borce med našo omladino. Princip, Jenko in še nešteti drugi so odločno in krepko rekli svoje besedo.

In danes? Mladina športa in plesa — kot nam pravijo — ali smo pripravljeni na delo, na borbo? Bomo dali ponovno Principa, ko bo prišel naš čas? Čvrst duh v zdravem in krepkem telesu! naj bo naše geslo. Ramo ob rami, skozi razum in moč, korakajmo naprej v bodočnost! Ne strahimo se ničesar, četudi ob prelomu časa — pada mrak na Evropo, a konice bajonetov milijonov mladine rišejo obrise nove dobe...«

Učiteljske šole:

1. Ljubljana, državna	215
2. Ljubljana, »Uršulinska«	59
3. Maribor, državna	173
4. Maribor, »Solskih sester«	74
5. Škofja Loka, »Uršulink«	42
Skupno	563

Trgovske akademije in trgovske šole:

1. Ljubljana, Trgovska akademija	195
2. Ljubljana, Državno dvorazredna trgovska šola	689
3. Ljubljana, Gremijalna trgovska šola	217
Skupno	1.101

b) meščanske šole so istotako vse organizirane v PJS (41) ter imajo članstva 6.561;

e) narodnih šol je v PJS organiziranih 529 s 46.560 članstva. — Skupno je z novim letom 1937 štela naša edina pomorsko-obrambna organizacija v Dravski banovini 62.211 članov na 598 učnih zavodih.

Podmladek Jadranske straže je brez dvoma ena naših najmočnejših nacionalnih mladinskih organizacij. Programu in delu, ki ga izvaja, bi se moral priključiti prav vsak. Pozivamo torej one, ki so mu do sedaj stali ob strani, da se vanj včlanijo in tako doprinesejo svoj delež k čuvanju jugoslovenskega Jadrana.

ČITATELJEM!

Opozorjamo čitatelje, ki so doslej dobivali naš list, pa še niso poravnali naročnine, da jim bomo morali s prihodnjo številko list ustaviti, če ne bodo poravnali svoje obveznosti.

Uprava.

Franc Jožef iz plaza

V Bludenu, (Vorarlberg) je umrl te dni v 73. letu Franc Jožef Mathies, ki so ga v vsej deželi poznali pod imenom »Franc Jožef iz plaza«. Pred pol stoletja ga je namreč na poti iz Langena v Warth zasul snežen plaz. Trideset ur je nepremično ležal pri polni zavesti pod 6 m debelo plastjo snega. Potok Flexenbach, ki ga je tudi zasula lavina, je neprestano naraščal in topil sneg, da je nekako odpiral pot po tunelu iz snežene mase. Možu je voda segala skoro do ust, ko se je šele lahko pričel premikati v razmehčani masi. Vendar bi se bil zadušil, da niso neki kmetje, ki so slutili, da ga je zadela nesreča, kopali in ga v poslednjem trenutku rešili. Mathies je svoj grozni doživljaj opisal v posebni brošuri. Ker ima celo čitanka za osnovne šole v južni Avstriji članek o tem dogodku, je mož znan po vsej deželi. Sedaj pravijo, Franc Jožef iz plaza je zares umrl!

Planina smrti

(Nadaljevanje s str. 5.)

»Naprej, naprej! Vprav volčja lakota me je popadla.«

Bližali so se ledeni hiši. V oknih je bilo opaziti železne križe. Na strehi je stal železen vertikal. Line v stolpih so bile zametane s snegom. Sneg med širokimi vrati je bil deviško bel in nobena stopinja se ni odražala v belini. Na

temnem lesu vrat se je blestel pritrjen list papirja in frfotal v vetru.

Neil je pristopil prvi, gledal nekaj hipov list, ga nato spravil v žep, potegnil iz hladnega žepa ključke ter odklenil. Odpahnil je vrata, odstopil za korak in potegnil revolver. Nato je vstopil in izgubil v hiši. Čuti je bilo njegove korake na kamenitem tlaku, ki so votlo odmevali v zgradbi.

Gonjači so na Zonovo priganjanje sneli z živali tovor in se neprestano ozirali v vrata. Kmalu so se zopet zaslišali Neilovi koraki. Prišel je skozi vežo in stopil na prag.

»Družba je žalibog že odšla. Toda pustila nam je na ognjišču velik lonec finega ruskega čaja.«

V prostorni kuhinji je kmalu sedelo osem mož okoli velike mize, sredi katere se je kadilo z velike posode. Južina je potekala v molku. Čuti je bilo le pokanje lačnih čeljusti in cmokanje polnih ust.

Po južini so pričeli možje nositi tovor v hišo. Neil je stopil h konjem, ki so zobali oves, in potrepljal najbližjega po mokrem vratu.

»Oni papir?« je vprašal Zon izza hrbita.

Neil je potegnil iz žepa list in ga podal Zonu, ki je čital v lepem pravopisu:

»Iz te hiše odhajajo tuje mrzli in z glavo naprej. Vrnite se, da vas ne prehiti osveža Belih duhov.«

(Dalje prihodnjič.)

Poravnajte naročnino na ček, račun št. 17.088!

Letalstvo

Kako pritrđimo vijak?

Za os, na kateri je pritrjen vijak (propeler), uporabimo 1,5 mm debelo in 100 mm dolgo upognjeno jekleno žico, kakor razvidite iz slike, ki je bila priobčena v zadnji številki. Na sprednji ravni del te osi nataknite najprej okroglo ploščico iz medene pločevine, nato pa medeno ali leseno jagodo s približnim premerom 5 mm, za tem pa zopet medeno ploščico, kakor prav dobro razvidite na že omenjeni sliki pod označbo 8 in 13. Propeler ste pravilno nasadili, ako je ravni rob spredaj! Os pritisnite sedaj čisto do krivine, spredaj pa odrežite eventualno predolgo konico tako, da vam ostane izven propelerja še približno 20 mm. Ta del sedaj lepo zakrivite s kleščami in konico zabijete v propeler, tako da je propeler sedaj prisiljen vrteti se z osjo. Na nasprotni strani napravite prav tako lep okrogel zavoj na žici tako, da bo imel približno obliko polovice »8«. Okroglino prevlecite s cevko za ventil, kakršnega uporabljate pri kolesu. Ta del osi je sedaj pripravljen, da sprejme nase prednji del gumijastega motorja.

Vijak (propeler).

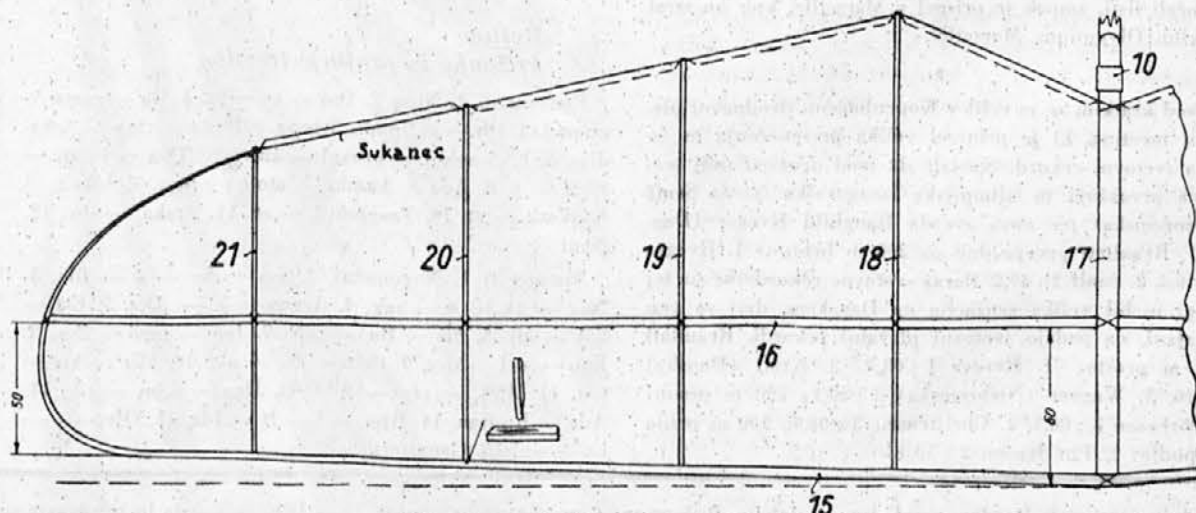
Razne trgovine, ki se pečajo z dobavo sestavnih delov za gradnjo modelov, bi nam lahko na željo dostavile tudi propelerje. Ker pa je možno z lastnim delom potreben propeler napraviti prav tako dobro, pri tem pa se mnogo tudi naučimo, naj vsakdo sam poskusi dovršiti vijak za svoj model. Vzemite mehak les, morda od škatlice za cigare. Izrežite iz njega 4 do 5 deščice v širini 25 mm, dolžini 400 mm. Točno v sredini teh deščic navrtajte luknjo (malo manjšo od debeline osi), ki ste si jo pripravili za vijak, nato pa zlimajte te deščice drugo v drugo, in sicer tako, da dobe s srede venkaj na obe strani obliko pahljače. En rob deščice sme biti oddaljen od roba pod njo ležeče kaka 2 do 3 mm. Tako zlimane deščice pustite, da se dobro osuše, nato prenesite s papirja, na katerega ste si bili narisali vijak v naravni velikosti, obliko na vrhuno stran zlimanih deščic, vzemite oster nož ali bri-

tev in izrežite zaželeno obliko iz deščic. Ko imate to gotovo, čistite z nožem ali britvico toliko časa na gornji strani deščice, da začno prehajati ena vrh druge zlimane deščice lepo druga v drugo, da dobite gladko ploskev. Sedaj vzemite v roko oster drobec stekla in z njim nadaljujte glajenje, kakor smo svoj čas v uvodu že naznačili. Čim več potrpljenja boste imeli, tem lepše bo izgledal propeler in tem boljše vam bo služil! Robovi propelerja naj bodo lepo zaokroženi v ostrino. Pazite pri delu na to, da jemljete na obeh straneh propelerja enako količino lesa pri oblikovanju, da ne bi bilo potem pri dovršenem propelerju razlike v teži na eni in drugi strani propelerja, ker bo imelo to sicer za posledico neenakomerno vrtenje in slab uspeh pri samem letenju.

Nosilna ploskev.

Sedaj se vračamo zopet k delu, ki nam je dobro znano že od prej, ko smo gradili vodoravno krmilje. Izberimo si palico iz Tonkin-cevi v dolžini 1200 mm (glej na sliki št. 15). Ta palica nam služi za zunanji obod krila. Čim smo izrezali palico s pravilnim prerezo (3×4 mm), poiščemo na njej točno sredino in zaznamujemo potem na vsako stran točko oddaljenosti 200 milimetrov. Od tega mesta dalje zožujemo palico postopoma tako, da ima na kraju prerez 2×2

milimetra. Za nosilec vzamemo zopet palico iz Tonkin-cevi (na sliki št. 16) z dolžino 350 milimetrov, jo lepo položimo na že izdelan zunanji obod tako, da je sredina te nove palice točno na sredini že gotovega oboda, in pričnemo z obdelovanjem tako, da dobimo tudi pri tej palici točno iste dimenzije (širine in debeline), kot jih ima že gotov obod krila. Sedaj pričnimo s krivljenjem obodne palice. V to svrhu odmerimo iz sredine na vsako stran po 400 mm in pričnemo na že svojčas označen način krivljenje nekako 30 mm naprej od točke, ki smo jo pravkar odmerili. Da boste res dobro napravili, si izrišite obliko krila v naravni velikosti točno po merah, ki jih imate dane na naši danes priobčeni sliki, pri krivljenju pa od časa do časa lepo položite palico na pripravljeno sliko krila in kontrolirajte točnost krivulje in mesto početka ter konca iste, da dobite pravilno obliko. Nosilec položite sedaj na ukrivljen obod krila tako, da je razdalja od oboda na ravnem delu pa do nosilca 50 mm in lepo zarišite to točko na obeh straneh. Sedaj malo zaostrite konec nosilca, na naznačenem mestu oboda krila na eni in drugi strani pa z notranje strani urežite zarezo, v katero zataknete preje pripravljene konice nosilca. Naravno morate, preden to dokončate, konice lepo namazati z lepilom, vse pa prevezati v obliki križa z nitko, da bo močno.

Nosilna ploskev (pomanjšano).

Sport

XI. Svetovno prvenstvo v table-tenisu v Badenu pri Dunaju

Na svetovnem prvenstvu v table-tenisu je sodelovalo 13 držav: Amerika, Anglija, Avstrija, Belgija, Češkoslovaška, Egipt, Francija, Jugoslavija, Litva, Madžarska, Nemčija, Poljska in Rumunija. Države so se plasirale takole: I. Amerika, II. Madžarska, III. Češkoslovaška, IV. in V. Poljska in Avstrija, VI. Jugoslavija. Slede Anglija, Rumunija, Litva, Francija, Nemčija, Belgija in Egipt.

Če pogledamo države, ki so se plasirale pred nami in one za nami, vidimo, da smo se prerinili krepko v ospredje in bi z malo več sreče postavili prav lahko Avstrijo na naše mesto. Jugoslavija je nastopila v sledeči postavi: Heksner, Marinko, Lazar, Seneković, Stein in kot rezerva Heršković. Razumljivo se nam zdi, da je JTTS dal v reprezentanco Marinko in Heksnerja brez igranja, nerazumljivo se nam pa zdi, zakaj ni postavil v reprezentanco tudi mladega »starega« internacionalca in državnega reprezentanta Weissbacherja. Največ partij je dobil Heksner in sicer 16, slede mu Marinko 13, Stein 4, Seneković 3 in pol ter Lazar 3. Povdarjamo, da Marinko in Lazar nista mogla odigrati vseh partij, ker sta morala radi šole odpotovati domov.

Rezultati singla so sledeči: gospodje: 1. Bergmann (Avstrija), 2. Ehrlich (Poljska), 3. Hartinger (Avstrija).

Single nam ni dal svetovnih prvakini, ker je v finalu že stopil v veljavo sklep, ki sta ga predložili Jugoslavija in Nemčija: da ne sme trajati igra, kjer se igra na dva dobljena seta (theree) več kot eno uro, kjer se pa igra na tri dobljene sete (five), več kot 1½ ure in da se v nasprotnem slučaju oba igralca diskvalificira. Tako si delita prvo in drugo mesto Aarons (Anglija) in Pritzi (Avstrija).

Double gospodov: 1. Mac Clure — Blattner (Amerika), 2. Bergman — Goebel (Avstrija).

Duble dam: 1. Depetrisová — Votrubeová.

Mixed-double: 1. Vaňa — Votrubeová, 2. Kolař — Kettnerova.

Sportni drobiž

11. februarja so se pričele v Chamonix-ju tekme FIS-e, ki so bile letos tudi tekme za svetovno prvenstvo. Jugoslavija je v splošnem doživela polom. Edina svetla točka je bil Smolej, ki je v teku na 50 km dosegel šesto mesto. Rezultati: smuk: Allais (Fr.), slalom: isti, alpska kombinacija: isti, dame: Christl Cranz, 18 km: Lars Bergendahl (Norv.), 50 km: Pekko Niemi (Fin.), klasična kombinacija: Sigurd Roen (Norv.), skoki: Birger Ruud (Norv.), 4 × 10 km: Norveška.

Nov svetovni rekord v skoku ob palici je postavil Američan Varof. Dosedanji rekord (4,40 m) je bil tudi njegov. Sedaj ga je izboljšal za 5 cm; nov svetovni rekord je torej 4,45 m. Varof na olimpijadi ni startal, ker ni bil v formi.

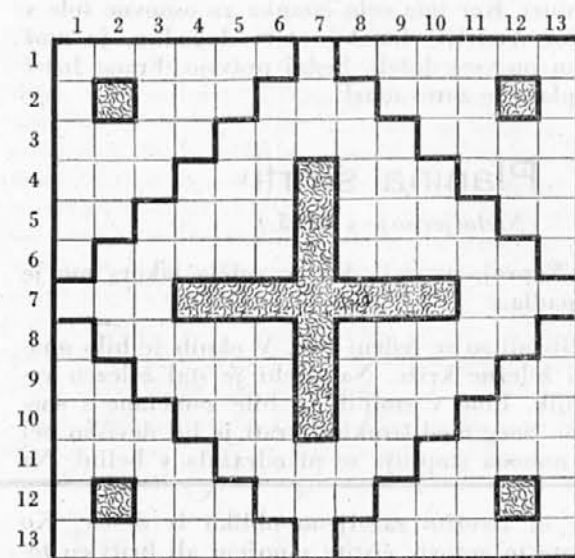
Ricardo Zamora, bivši vratar bivšega svet. prvaka v nogometu, španskega nogometnega tima, ni mrtev, kot so poročali listi, ampak je prispel v Marseille, kjer bo igral za klub Olympique Marseille.

Pred kratkim se je vršil v Kopenhagenu dvodnevni plavalni meeting, ki je prinesel velika presenečenja in seveda svetovni rekord. Startali sta med drugimi tudi svetovna prvakinja in olimpijska zmagovalka Nida Senff (Nizozemska) ter nova zvezda Ranghild Hveger (Danska). Rezultati prvega dne na 200 m hrbtmo: 1. Hveger 2 : 46,3, 2. Senff 2 : 49,2. Poraz svetovne rekorderke na tej progi je bil velika senzacija na Danskem, dasi so tam navajeni, da padajo svetovni plavalni rekordi. Rezultati 100 m prsto: 1. Hveger 1 : 08,3, 2. Kraft (Danska) 1 : 10, 3. Wagner (Nizozemska) 1 : 10,1; 200 m prsto: 1. Sörensen 3 : 08,3, 2. Christensen 3 : 08,4; 200 m prsto gospodje: 1. Fin Jensen 2 : 50,4.

Naslednji dan je prinesel še večje presenečenje. Najavljeno je bilo 200 m hrbtmo ter start Hveger, Senff. Stoparice so pokazale fantastičen čas Hvegerjeve, ki je plavala 2 : 41,3, kar je precej pod dotedanjim rekordom. Hvegerjeva drži sedaj 5 svetovnih rekordov. 200 hrbtmo 2 : 41,3, 400 prsto: 5 : 14,2, 500 prsto 6 : 45,7, 800 prsto 11 : 11,7 in 1000 prsto 14 : 35,6.

R. Cranz in Christl Cranz sta zmagala v slalomu za pokal Seefelder Silberkugel. Rudi Cranz je bil s časom 2 : 05,7 prvi pri gospodih, Christl Cranz pa s časom 2 : 22,7 prva pri damah. S svojim časom se je plasirala med 33 tekmovalci na tretje mesto med gospode.

Križanka

Vodoravno: 1. Južni sadež — predlog — naša reka. 2. Veznik — znamka ur — del sobe — reka (špansko) — vokal. 3. Bajno bitje — Ukrajinec — hlad. 4. Žensko ime (rodilnik) — mlečni izdelek — švicarski narodni junak (fon.) — finko mesto. 5. Predlog — del telesa — poziv — zlato (franc.). 6. Vokal — nordijsko božanstvo — vrsta meča — veznik. — 7. Morski sesalec — strelno orožje. 8. Predlog — zob — dan v tednu — predlog. 9. Nemški predlog — trta — drob — število. 10. Dalmatinski otok — posoda — celokupen — fantovsko orožje. 11. Ima smreka — vrsta vina — ceste. 12. Medmet — novo italijansko mesto — izvor — svetopisemska oseba — nota. 13. Zdravilna rastlina — sičnik — velike zgradbe.

Navpično: 1. Loka — predlog — naš slap. 2. Veznik — mednarodni jezik — del Ljubljane — migljaj — soglasnik. 3. Moško ime — del parnega stroja — začinen. 4. Ruska reka — najeden — del — svečenik (židovsko). 5. Medmet — nekoč ženski kras — dušik (srhrv.) — Prešernov veznik. 6. Samoglasnik — mohamedansko sveto pismo. — sladko v kolaču — samoglasnik. 7. Prometno sredstvo. — zver. 8. Predlog — pripadnik nekega naroda — oblačilna trdka — soglasnik. 9. Ploskovna mera — gruda — domača žival — romanski spolnik. 10. Prestolnica neke države — čeden — tako je — del magneta. 11. Žensko ime — votla mera — višinska točka. 12. Samoglasnik — finko mesto — moško ime — cesta — soglasnik. 13. Delijo njive — soglasnik — del pribora.

Rešitev

križanke iz prejšnje številke

Vodoravno. 1. Nina. 2. Osa — re — je. 3. Ga — gesta — nomad. 4. Ob — antipodi. Svarog. 5. Meka — vino — Arkadija. 6. E — sokol — orakel — amen. 7. Tisa — loviti — ribič — g. 8. Ada — kamin — atom — ples. 9. Šakali — Krakatit — st. 10. Trogloditi — se. 11. Ataka. — dir. 12. Nani.

Navpično: 1. Nogometaš. 2. Isa — be — s — Ida. 3. Nag — ak — o — sak. 4. Arena — k — Aka. 5. Est — vol — alt. 6. Sti — ilo — mir. 7. Jap — nov — iko. 8. Eno — ori — nrg. 9. Oda — ata — ala. 10. Mir — kit — kot. 11. ASK — ero — Ada. 12. Dva — Lim — tik. 13. Ada — b pitan. 14. Rim — i — lt — Ida. 15. Oje — č — es — sin. 16. Gangsteri.

Šah

Šampionat Beograda si je letos osvojil z visokim naskokom 9 točk V. Tomović. Drugo do četrte nagrade si dele dr. Trifunović, König in Matvejev (7 točk), peto pa S. Vuković (6 in pol točke). Dalje slede amaterji Savić (4 in pol točke), Izvekov in Petrović (po 3 in pol) Jurišić (3), Kindij (2 in pol) in Paternoster (1 in pol točke).

LŠK je v dveh tekmah z visokim rezultatom 7:1 in 6:2 premagal celjski ŠK in s tem postal klubski prvak Slovenske Šahovske Zveze.

LŠK je 14. t. m. odigral semifinano tekmo s karlovačkim ŠK, ki je najstarejši klub v državi in praznuje letos 30 letnico, dočim LŠK 25 letnico. Tudi to pot so Ljubljanci sigurno zmagali s 5 in pol : 2 in pol in se s tem kvalificirali za finale državnega prvenstva. Drugi finalist še ni znan. Tekma beograjskega ŠK z novosadskim ŠK je bila pri stanju 2:3 za slednje prekinjena, dočim mora preostale tri partije oceniti Jugoslovanski šahovski Savez. Izgleda, da bo zmagovalac Novi Sad, kar pomeni, da se ne sme nobenega nasprotnika podcenjevati. Za favorita so namreč upravičeno veljali Beograščani, ki pa so si po nepotrebnem pripravili razočaranje s tem, da so nastopili nekompletni.

V LŠK se je pričel prvenstveni turnir, ki se ga udeležujejo skoraj vsi najboljši igralci. Po petem kolu vodijo ing. Prek, Preinfalk, Furlani in Sikošek, vendar točnega položaja radi nekaterih preloženih partij še ne moremo označiti.

Ker je bil nacionalni turnir v Leningradu preložen, so mesto njega igrali dvokrožni turnir z osmimi udeleženci. Končni izid je: Čehover in Ranser po 8 in pol, Kan 8, Konstantinopolski in Rogozin po 7 in pol, Alatarčev 7, Rjumin 5 in pol ter Goglidse 3 in pol točke.

V Birminghamu se je vršil manjši mednarodni turnir. Zmagala sta Eliskases in Prins (po 8 in pol točke od 10), Winter 7, Koltanovski 6 in pol itd.

V Stockholmu si je priboril Fine novo zmago z 8 točkami od 9 možnih; sledi tudi neporaženi Stahlberg s 6 in pol, Danielson in Stoltz po 5 in pol, Bergkvist 5, Lundin 4 in pol, Sundberg 3 in pol, Landau 3, Holm 2 in pol, Collet 1 in pol.

Štirirundni turnir v Bruxellesu se je končal: O'Kelly 4 in pol, Feigin 4, Devos 2 in Diemer 1 in pol.

Točno končno stanje turnirja v Oficirskem ŠK je tole: Rejfir 9, Pelikan 8 in pol, Pokorny 8, Hromadka in Poisl 6 in pol, Louma 6, Kubanek 5 in pol, Hruška 4 in pol itd.

Sicilijanska obramba

Dr. Norcia (Italija) - H. Friedmann (Poljska) — Olimpjada, München 1936.

1. e 4, c 5. 2. Sf 3, Se 6. 3. d 4, cd 4. 4. S x d 4, Sf 6. 5. Se 3, d 6. 6. Le 4. (ni najboljša, marveč Le 2 ali Lg 5), e 6. 7. 0-0, Le 7. 8. f 4, 0-0 (ne gre Db 6. 9. Le 3, D x b 2. 10. Se b 5!). 9. Sxc 6, be 6. 10. Ld 3 (dosledno bi bilo e 5; zdaj pride črni z isto potezo do prednosti), e 5! 11. fe 5, Db 6 —. 12. Kh 1, Sg 4! 13. ed 6, Lxd 6. 14. De 1, Lxh 2! (S x h 2? 15. e 5!), 15. g 3 Da 5. 16. Kg 2, Dh 5. 17. Th 1, Se 5! 18. Lf 4 (ali 18. Txx 2, Dxh 2, 19. Kxh 2, Sf 3 — in dobi), Lh 3 — in mat.

PROBLEM (K. Reischl).

Beli: Kh 1, De 3, Se 3 in h 5, kmet h 4.

Črni: Ke 1, Sa 3, kmet d 2, e 2, h 3.

Beli: vleče in matira v treh potezah.